

Letnie wyjazdy wypoczynkowe uczniów

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2022

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Co najmniej tygodniowe wyjazdy wakacyjne	1
Społeczny zasięg wyjazdów	1
Kierunki wyjazdów	6
Powody rezygnacji z wyjazdów	7
Wyjazdy co najmniej dwutygodniowe.....	9
Społeczny zasięg	9
Kierunki wyjazdów	11

Od 1993 roku w naszych sondażach pytamy, czy uczniowie będący członkami gospodarstw domowych naszych respondentów podczas letnich wakacji wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania, a jeśli nie wyjeżdżali, to jakie były powody rezygnacji z tej formy letniego wypoczynku. W 2016 roku dołączyliśmy pytanie o dłuższe, trwające co najmniej dwa tygodnie, wakacyjne wyjazdy oraz pytania o kierunki wyjazdów. Tegoroczne wakacje odbywały się przy złagodzonych restrykcjach, choć nadal w cieniu pandemii COVID-19. Mimo zniesienia większości ograniczeń związanych z podróżowaniem ostatniego lata na świecie nadal obowiązywały różne ograniczenia sanitarne. Dodatkowo na decyzje o korzystaniu z wyjazdów wypoczynkowych wpływać mogła wojna na Ukrainie i związane z nią wzrosty cen oraz narastające problemy ekonomiczne wielu gospodarstw domowych w Polsce.

CO NAJMNIEJ TYGODNIOWE WYJAZDY WAKACYJNE

Spółeczny zasięg wyjazdów

W tym roku¹ podczas letnich wakacji na co najmniej tygodniowy wypoczynek wyjechali uczniowie z dwóch trzecich (66%) gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, przy czym w większości przypadków (57%) na taki wypoczynek wyjechały wszystkie dzieci, a jedynie 11% rodzin wysłało na takie wakacje tylko część z nich.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (389) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

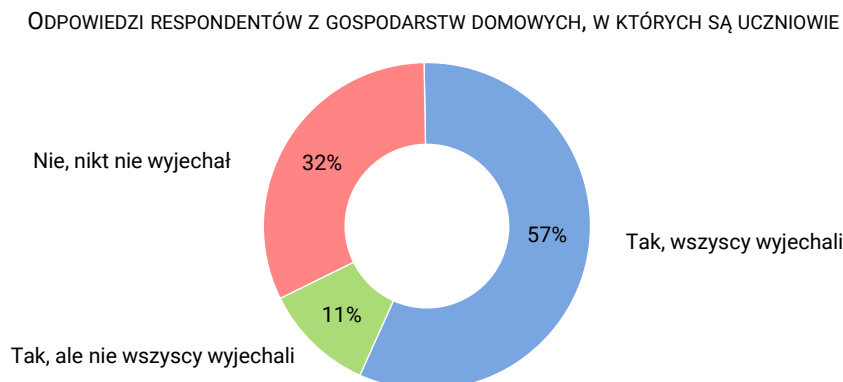
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 5 do 15 września 2022 roku na próbie liczącej 1119 osób (w tym: 58,0% metodą CAPI, 25,3% – CATI i 16,7% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

Na pytania o wypoczynek uczniów odpowiadali respondenci z gospodarstw domowych, w których są uczniowie (N=289).

RYS. 1. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

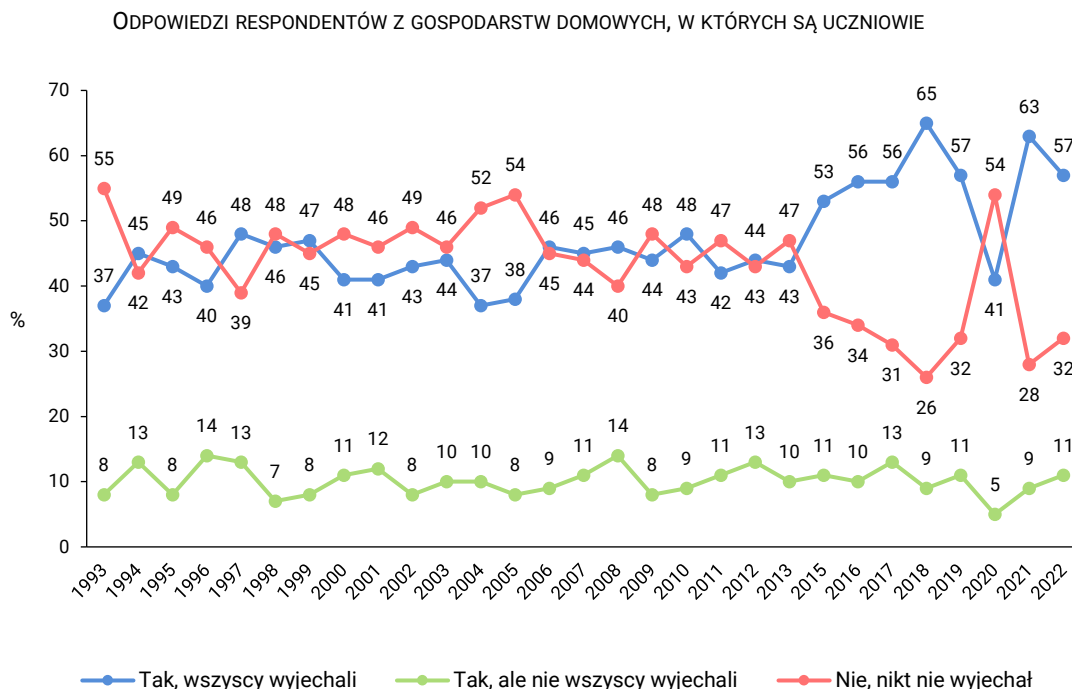

Zestawiając tegoroczne deklaracje z ubiegłorocznymi, można powiedzieć, iż w porównaniu z poprzednim rokiem² na co najmniej tygodniowy wypoczynek ostatniego lata wyjechała mniejsza część dzieci i młodzieży w wieku szkolnym niż w roku 2021 (łącznie o 4 punkty procentowe ubyło gospodarstw domowych, które zafundowały takie wyjazdy co najmniej części uczniów, a o 6 punktów zmniejszył się odsetek tych, z których wyjechały wszystkie dzieci i młodzież w wieku szkolnym). Tegoroczne deklaracje w tej kwestii są natomiast takie same jak w przedpandemicznym roku 2019 i niemal identyczne jak w roku 2017. W dłuższej perspektywie widać, iż ubiegły rok, jeżeli chodzi o korzystanie przez dzieci z co najmniej tygodniowych letnich wyjazdów, był niemal tak dobry jak rekordowy w analizowanym okresie (czyli od roku 1993) rok 2018. Zapewne w jakimś stopniu było to rekompensatą za niezrealizowane wyjazdy w pierwszym roku pandemii COVID-19. Rok 2020 był jednym z najgorszych w historii naszych badań³, jeśli chodzi o korzystanie przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowych wyjazdów podczas letnich wakacji, a spadek ten nastąpił po bardzo dobrym pięcioletnim okresie, gdy większość badanych gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, deklarowała, że wszystkie z nich wyjechały na co najmniej tygodniowy letni wypoczynek poza miejsce zamieszkania.

² Zob. komunikat CBOS „Letnie wyjazdy wypoczynkowe uczniów w drugim roku pandemii”, październik 2021 (oprac. B. Badora).

³ Zob. komunikat CBOS „Letnie wyjazdy wypoczynkowe uczniów w czasie pandemii”, październik 2020 (oprac. B. Badora).

RYS. 2. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

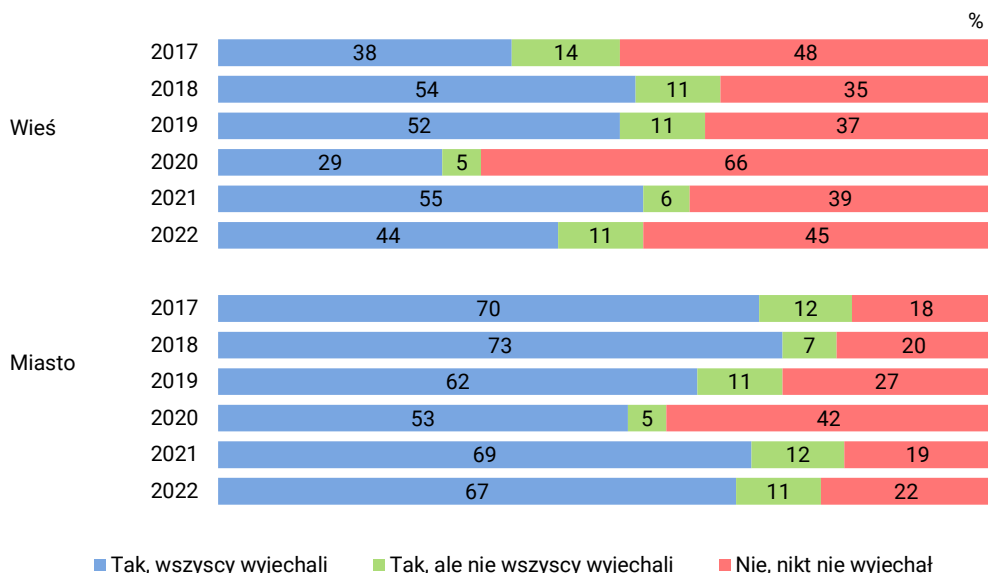
* W latach 1993–2003 pytanie było zadawane tylko rodzicom dzieci w wieku szkolnym. Od 2004 roku odpowiadają na nie wszyscy wylosowani członkowie gospodarstw domowych, w których są uczniowie (w tym roku było to 289 osób)

Z przeprowadzonych analiz wielozmiennowych⁴ wynika, iż czynnikiem najbardziej różnicującym deklaracje dotyczące korzystania przez uczniów z przynajmniej tygodniowego wypoczynku wyjazdowego w czasie letnich wakacji jest miejsce zamieszkania. Tak jak w poprzednich latach znacznie większą szansę na taki wypoczynek mieli uczniowie mieszkający w miastach niż na wsiach. Ponadto w tym roku gospodarstwa wiejskie decydowały się na taki wypoczynek dzieci nie tylko rzadziej niż w roku ubiegłym, ale także rzadziej niż w latach 2018–2019. W przypadku dzieci i młodzieży żyjących w miastach spadek w stosunku do ubiegłego roku jest minimalny i zasięg takiego wypoczynku jest nawet większy niż w roku 2019. W efekcie w porównaniu z poprzednim rokiem różnice pomiędzy wsią a miastem wzrosły.

⁴ Wykorzystano moduł IBM SPSS Decision Trees.

CBOS

RYS. 3. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

Wśród uczniów z miast również widać jednak spore zróżnicowanie w korzystaniu z co najmniej tygodniowych wyjazdów wakacyjnych – im większe miasto zamieszkują, tym większa szansa, że co najmniej tydzień tegorocznych letnich wakacji spędzili na wyjeździe.

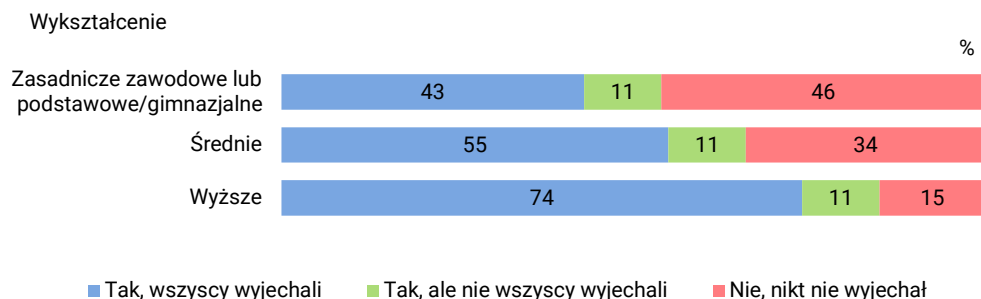
TABELA 1

Miejsce zamieszkania	Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?		
	Tak, wszyscy wyjechali	Tak, ale nie wszyscy wyjechali	Nie, nikt nie wyjechał
	w procentach		
Wieś	44	11	45
Miasto do 19 999 mieszkańców	56	7	37
Miasto od 20 000 do 99 999 mieszkańców	62	13	26
Miasto 100 000 i więcej mieszkańców	78	11	12

Korzystanie w tym roku przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowych wyjazdów wakacyjnych tradycyjnie różnicuje też poziom wykształcenia badanych przedstawicieli gospodarstw domowych – im jest on wyższy, tym częściej zamieszkujący z nimi uczniowie wyjeżdżali na takie wakacje.

CBOS

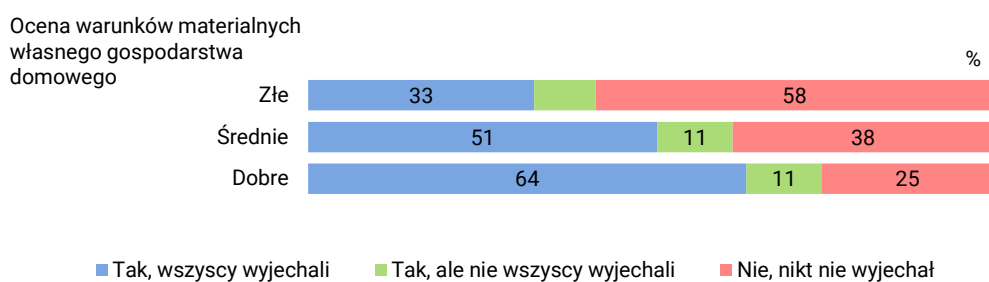
RYS. 4. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

Korzystanie przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowego letniego wypoczynku poza miejscem zamieszkania wyraźnie różnicuje także ogólna sytuacja materialna gospodarstw domowych. O ile w większości (58%) gospodarstw, które źle oceniają swoje warunki materialne, na taki wypoczynek nie wyjechał żaden uczeń, to w ponad połowie gospodarstw żyjących na dobrym i średnim poziomie (odpowiednio: 64% i 51%) tego lata wyjechali wszyscy. Im lepsze oceny warunków materialnych, tym mniej deklaracji o rezygnacji z takiej formy wakacyjnego wypoczynku dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, a więcej tych gospodarstw, które umożliwiły wyjazdy wszystkim należącym do nich uczniom.

CBOS

RYS. 5. Czy podczas tegorocznych wakacji uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania?

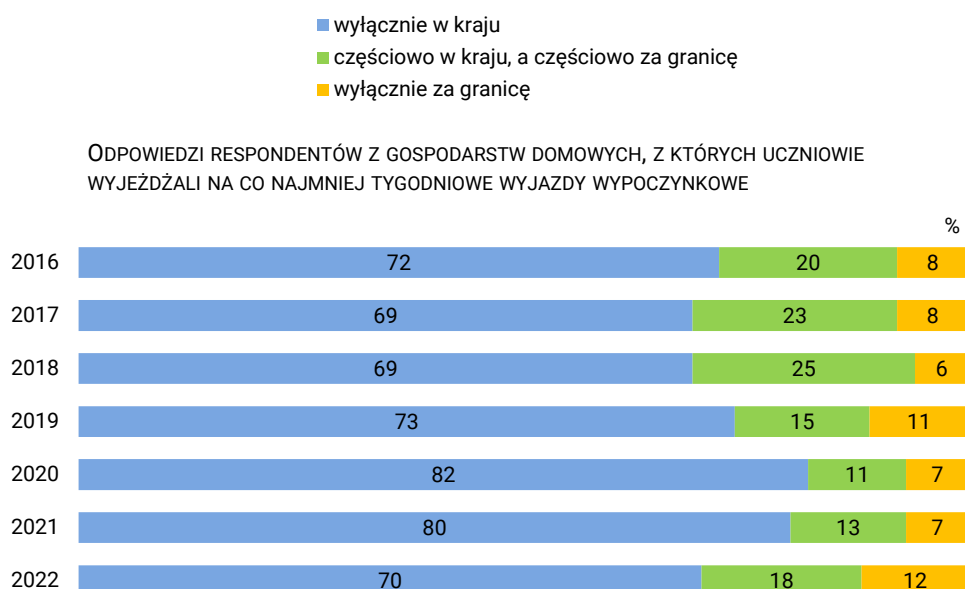

Kierunki wyjazdów

W czasie tegorocznych letnich wakacji, podobnie jak w poprzednich latach, w większości przypadków co najmniej tygodniowe wyjazdy wypoczynkowe uczniów były realizowane w kraju (łącznie w tym roku wypoczynek krajowy zadeklarowało 88% przedstawicieli gospodarstw, w których są dzieci w wieku szkolnym wyjeżdżające na co najmniej tydzień letnich wakacji). Blisko co trzecie (30%) gospodarstwo domowe, w skład którego wchodzi uczniowie, którzy przynajmniej tydzień minionych wakacji spędzili na wyjeździe, zdecydowało się, że przynajmniej w przypadku jednego dziecka będzie to wyjazd zagraniczny.

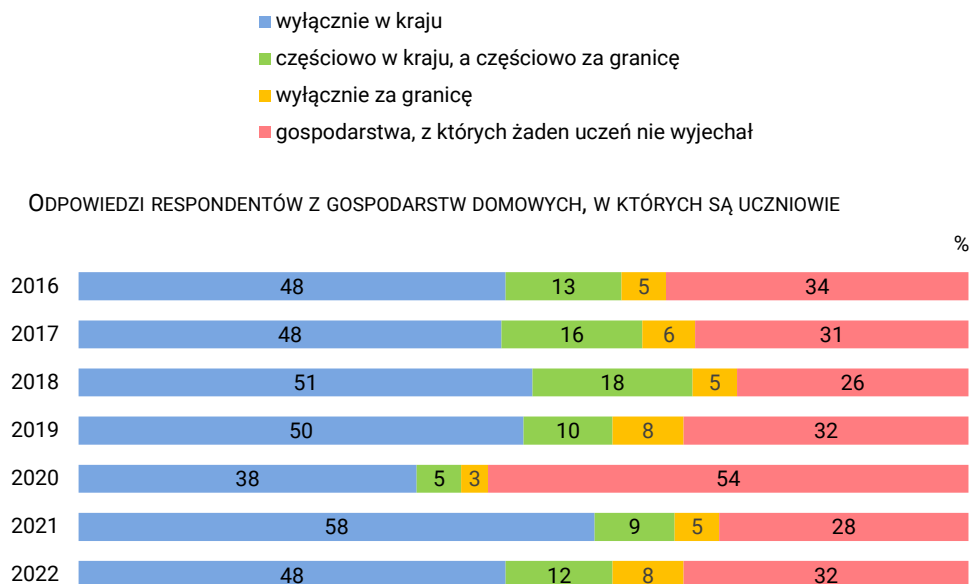
CBOS

RYS. 6. Czy były to wyjazdy:

Warto podkreślić, iż po widocznym spadku odsetka wyjeżdżających za granicę w pierwszych dwóch latach pandemii COVID-19 w tym roku struktura kierunków tych wyjazdów powróciła do czasów sprzed pandemii. Widać to wyraźnie także, gdy weźmiemy pod uwagę ogół gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym. Mimo iż generalnie w czasie ostatnich letnich wakacji wyjechało nieco mniej uczniów niż w roku ubiegłym, to jednocześnie więcej niż poprzednio wyjechało na co najmniej siedem dni poza granice kraju. W porównaniu z rokiem 2021 wyraźnie natomiast straciła turystyka krajowa, która w drugim roku pandemii odnotowała szczyt popularności. W 2022 roku łącznie na terenie Polski wypoczywali uczniowie z 60% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym (od poprzedniego roku spadek o 7 punktów procentowych). Na ogół były to gospodarstwa wysyłające dzieci wyłącznie na wypoczynek krajowy (48% ogółu). Za granicę przez co najmniej tydzień wypoczywały dzieci z 20% badanych gospodarstw, w których są uczniowie (wzrost o 6 punktów procentowych), przy czym w przypadku 8% były to wyłącznie wyjazdy zagraniczne.

RYS. 7. Co najmniej tygodniowe wyjazdy uczniów:

Powody rezygnacji z wyjazdów

Respondenci zapytani, dlaczego uczniowie z ich gospodarstwa domowego nie wyjechali na choćby tygodniowy letni wypoczynek, najczęściej wskazywali, że na przeszkodzie stanął brak pieniędzy (46% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, ale któreś z nich nie wyjechało na co najmniej tygodniowy wypoczynek). Znacznie rzadziej powodem było to, że dzieci po prostu nie chciały wyjeżdżać (21% gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, ale któreś z nich nie wyjechało na co najmniej tygodniowy wypoczynek). Dość często powodem rezygnacji z wyjazdów był też po prostu brak czasu (uczniów lub opiekunów) na taki wyjazd lub brak możliwości jego zorganizowania (odpowiednio: 18% i 16% wskazań). Niewiele mniej pytaných (15%) wyraziło pogląd, że uczniowie nie muszą wyjeżdżać na wakacje, mogą wypoczywać w domu. Co dziesiąty respondent stwierdził, że uczniowie będący członkami jego gospodarstwa domowego są jeszcze za mali na co najmniej tygodniowy wyjazd. Niemal tyle samo wskazało, że na przeszkodzie stanęła praca zarobkowa uczniów (9%), a najrzadziej jako powód rezygnacji z wyjazdów pojawiał się w odpowiedziach stan zdrowia niepozwalający na wyjazd oraz potrzeba obecności uczniów w domu lub gospodarstwie rolnym (po 6%). Wśród 4% innych odpowiedzi jeden respondent zadeklarował wyjazd krótszy niż tydzień, natomiast pozostałe wypowiedzi były dość lakoniczne („sytuacja rodzinna niespodziewana”, „tak wyszło”, „z obawy o bezpieczeństwo dziecka”).

RYS. 8. Dlaczego uczniowie nie wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania? Czy dlatego że:

WSKAZANIA RESPONDENTÓW Z GOSPODARSTW DOMOWYCH, W KTÓRYCH CO NAJMNIEJ JEDEN UCZEŃ NIE WYJECHAŁ W WAKACJE NAWET NA TYGODNIOWY WYPOCZYNEK (N=124)

Częstość deklarowania, że uczniowie nie wyjechali tego lata na co najmniej tygodniowy wypoczynek z powodu braku pieniędzy rośnie wraz ze spadkiem ocen warunków materialnych gospodarstw domowych (od 28% w grupie oceniających je dobrze, poprzez 56% wśród uważających je za średnie, do 86% wśród uznających je za złe). Warto dodać, iż częstość wskazywania na brak pieniędzy jako przyczynę rezygnacji z co najmniej tygodniowych wyjazdów wakacyjnych była taka sama na wsi i w mieście, natomiast respondenci z rodzin wiejskich znacznie częściej od mieszkańców miast podawali, że uczniowie nie wyjechali z powodu braku czasu (27% wobec 6%).

Brak pieniędzy jako przyczyna rezygnacji z co najmniej tygodniowych letnich wyjazdów wakacyjnych powrócił na pierwsze miejsce po dwuletniej pandemicznej przerwie, a ponadto powód ten wskazywany był po tegorocznych wakacjach znacznie częściej niż w roku 2019 (równie często co w tym roku wskazywany był ostatnio w roku 2017). Pozostałe przyczyny niewyjeżdżania wskazywane były na ogół ze zbliżoną częstością co w roku ubiegłym.

TABELA 2

Dlaczego uczniowie nie wyjechali na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania? Czy dlatego że:	Wskazania respondentów z gospodarstw domowych, w których co najmniej jeden uczeń nie wyjechał w wakacje nawet na tygodniowy wypoczynek (według terminów badań)										
	2011	2012	2013	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	N=198	N=159	N=168	N=135	N=135	N=115	N=83	N=105	N=194	N=121	N=124
	w procentach										
– brakowało pieniędzy na wyjazd	61	66	73	54	38	46	21	34	22	23	46
– nie chcieli wyjeżdżać	28	17	18	27	36	29	16	21	18	24	21
– brakowało czasu (uczniom lub opiekunom)	20	26	20	32	24	20	10	12	13	22	18
– nie było możliwości wyjazdu, brak zorganizowanego wypoczynku	35	30	28	30	28	26	26	15	16	16	16
– nie muszą wyjeżdżać na wakacje, mogą wypoczywać w domu	25	26	29	32	42	44	8	7	10	13	15
– są za mali	17	12	18	13	19	24	8	13	8	4	10
– pracowali zarobkowo	9	10	12	14	18	16	5	14	5	8	9
– stan zdrowia nie pozwalał im na wyjazd	2	4	4	4	5	8	9	4	3	5	6
– byli potrzebni w domu, w gospodarstwie rolnym	20	19	18	15	10	22	11	7	4	8	6
Inne przyczyny	7	13	10	9	15	9	3	1	25*	4**	4

* w tym 22% „pandemia COVID-19”

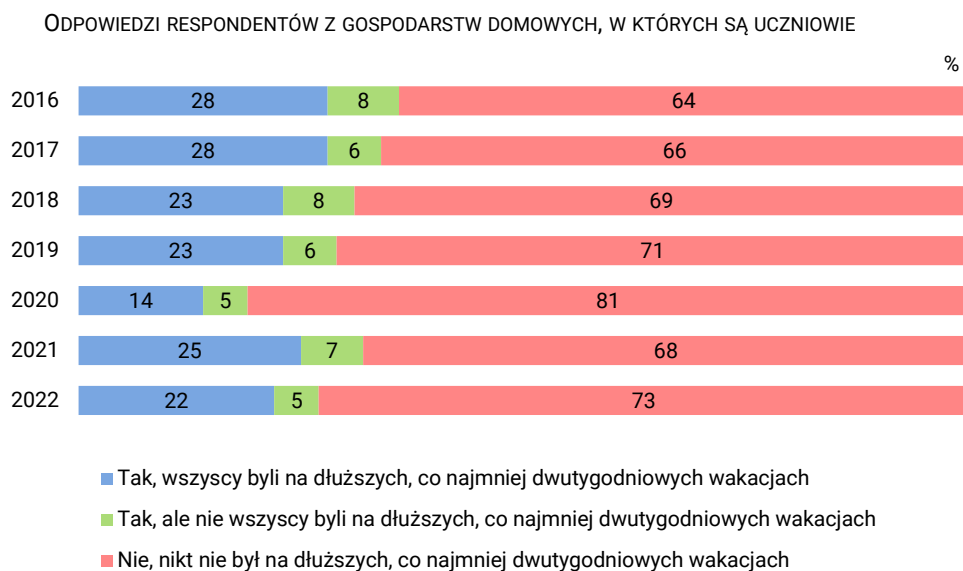
** w tym 3% „pandemia COVID-19”

WYJAZDY CO NAJMNIEJ DWUTYGODNIOWE

Spółeczny zasięg

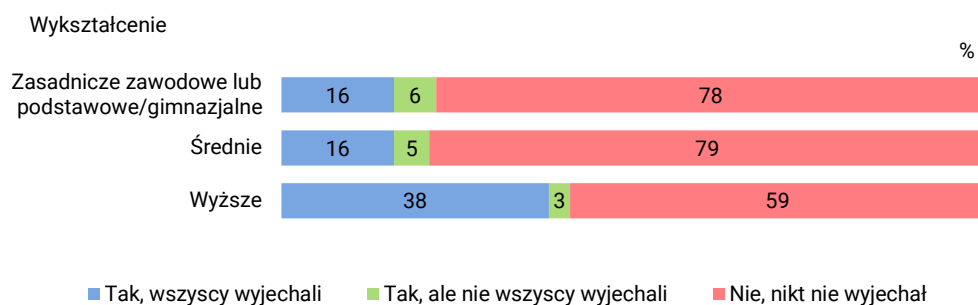
W 2016 roku do pytania o wyjazdy wypoczynkowe trwające minimum tydzień dodaliśmy pytanie o dłuższe, co najmniej dwutygodniowe, wyjazdy wakacyjne uczniów. W trakcie ostatnich letnich wakacji na taki wypoczynek dzieci i młodzież w wieku szkolnym wysłała nieco ponad jedna czwarta (27%) gospodarstw domowych, w których są uczniowie. Jest to o 5 punktów procentowych mniej niż w roku ubiegłym, a biorąc pod uwagę cały okres od 2016 roku, można zauważyć, iż jedynie w pierwszym pandemicznym roku 2020 z co najmniej dwutygodniowych letnich wyjazdów wypoczynkowych skorzystała mniejsza część uczniów niż w ostatnie wakacje. Generalnie rzecz biorąc, podobnie jak we wcześniejszych latach, jeżeli już gospodarstwo domowe zdecydowało się wysłać uczniów na co najmniej dwutygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania, to na ogół wyjeżdżały wszystkie dzieci lub młodzież w wieku szkolnym.

RYS. 9. Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie?

Z przeprowadzonych analiz wielozmiennowych wynika, iż w tym roku istotnie statystycznie różnice w deklaracjach respondentów o różnym statusie społeczno-ekonomicznym dotyczących korzystania przez uczniów należących do ich gospodarstw domowych z przynajmniej dwutygodniowego wypoczynku wyjazdowego w czasie ostatnich letnich wakacji dotyczą przede wszystkim wykształcenia badanych i ich miejsca zamieszkania. Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, można zauważyć, iż najczęściej szansę na taki wypoczynek miały dzieci i młodzież w wieku szkolnym z gospodarstw domowych osób z wyższym wykształceniem.

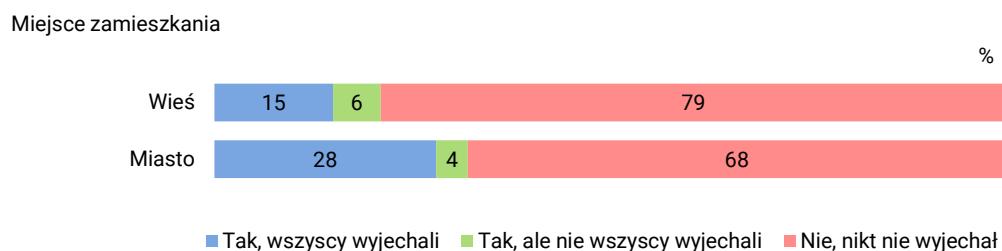
RYS. 10. Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie?

Tak jak w przypadku ogółu wyjazdów co najmniej tygodniowych także z wyjazdów trwających co najmniej dwa tygodnie ostatniego lata częściej mieli szansę skorzystać uczniowie mieszkający w miastach niż na wsi.

CBOS

RYS. 11. Czy w tym roku uczniowie z Pana(i) gospodarstwa domowego byli poza miejscem zamieszkania na dłuższych wakacjach, trwających co najmniej dwa tygodnie?

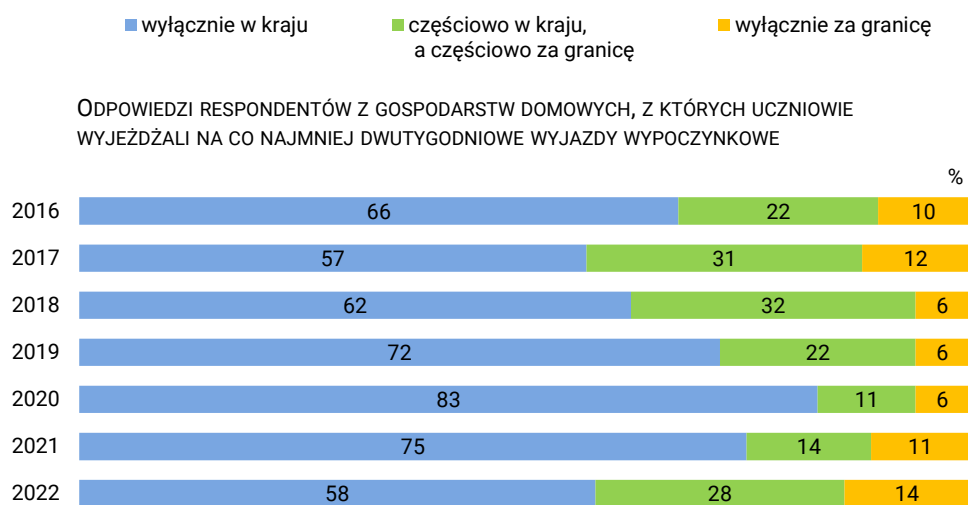

Kierunki wyjazdów

Latem 2022 roku, tak jak w poprzednich pięciu latach, w większości przypadków co najmniej dwutygodniowe wakacje poza miejscem zamieszkania spędzane były przez uczniów wyłącznie w kraju, ale w porównaniu z poprzednim rokiem udział wyjazdów krajowych zmalał. W stosunku do roku 2021 zwiększył się natomiast udział wyjazdów zagranicznych i w efekcie struktura kierunków tych wyjazdów jest zbliżona do tej z lat 2017–2018.

CBOS

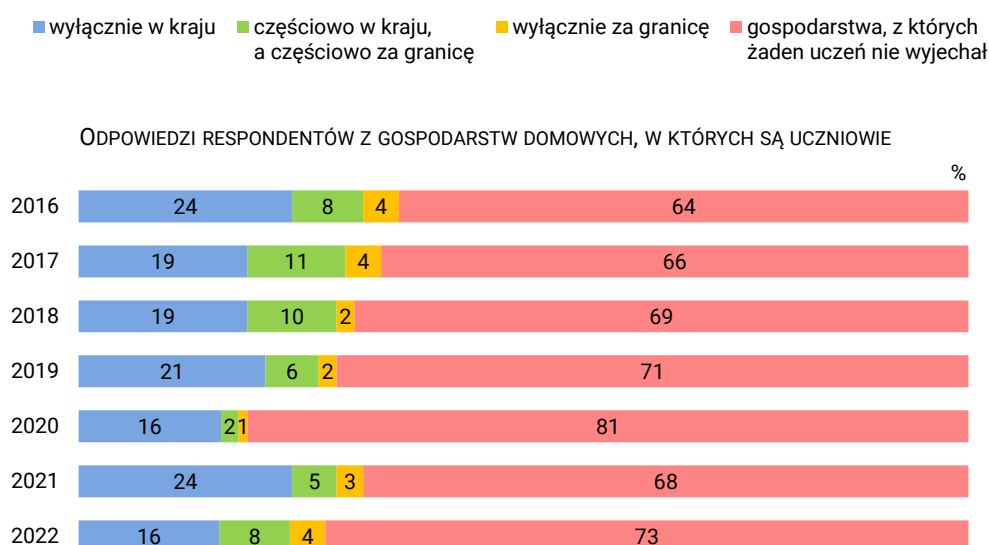
RYS. 12. Czy były to wyjazdy:

Biorąc pod uwagę ogół gospodarstw domowych, w których są dzieci w wieku szkolnym, można zauważyć, iż odsetek deklarujących, że co najmniej jedno z nich wyjechało na nie krótsze niż dwutygodniowe wakacje poza granice kraju (obecnie 12% ogółu), po spadku w latach 2019–2021 (przy czym największy nastąpił w pierwszym roku pandemii COVID-19) powrócił do poziomu z lat 2016–2018. Rodzin wysyłających dzieci na co najmniej dwutygodniowe krajowe wakacje (obecnie 24%) było natomiast mniej niż przed rokiem, a ponadto mniejszy niż ostatnio odsetek uczniów wysyłanych na taki wypoczynek odnotowaliśmy tylko w pandemicznym roku 2020.

CBOS

RYS. 13. Dwutygodniowe i dłuższe wyjazdy uczniów:

* Odsetki nie sumują się do 100 z powodu zaokrągleń

Rok 2020 był jednym z najgorszych w historii naszych badań, jeśli chodzi o korzystanie przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym z co najmniej tygodniowych wyjazdów podczas letnich wakacji. W 2021 roku nastąpiła poprawa – Polacy oswoili lęk związany z pandemią COVID-19 i w większości zdecydowali się wysłać swoje dzieci na letni wypoczynek poza miejsce zamieszkania. W tym roku popularność wyjazdów wypoczynkowych nieco zmalała – na co najmniej tydzień wyjechały dzieci i młodzież szkolna z 66% gospodarstw domowych, w których są uczniowie (w stosunku do roku 2021 spadek o 4 punkty procentowe), a na co najmniej dwa tygodnie wyjechali uczniowie z 27% badanych gospodarstw (spadek o 5 punktów procentowych).

W czasie tegorocznych letnich wakacji podobnie jak w poprzednich latach w większości przypadków wyjazdy wypoczynkowe uczniów były realizowane w kraju. Turystyka krajowa odnotowała jednak wyraźny spadek popytu (co najmniej tygodniowych wyjazdów krajowych mniej niż ostatnio było tylko

w roku 2020). Większą popularnością niż w latach 2019–2021 cieszyły się natomiast wyjazdy zagraniczne (wyjeżdżających na co najmniej tydzień było w przybliżeniu tyle ile przed pandemią, a odsetek gospodarstw, które umożliwiły dzieciom co najmniej dwutygodniowy wyjazd zagraniczny, powrócił do poziomu z lat 2016–2018).

Z deklaracji badanych przedstawicieli gospodarstw domowych, w których są dzieci i młodzież w wieku szkolnym, wynika, iż główną przyczyną rezygnacji z co najmniej tygodniowych letnich wyjazdów uczniów był w tym roku brak pieniędzy na taki wyjazd.

Opracowała

Barbara Badora